

Kl. „Tako pa ti misliš, da je „Tovars“ med listi to, kar je bil Apèl med podobarji.“

V. „Tega nikakor ne, in tega si nihče ne domišljeje! ali slovenskim učenikom je treba slovenskega časnika, in to nalogo želi „Tovars“ izvrševati, ker ni še družega domačega časopisa za šolstvo. Narod se zbuja, učitelji bi se mogli tudi zbuditi; kako bodo pa druge budili, ako sami dremljejo ali še celo spé! Starejšim učiteljem tega nihče tako zeló ne zaméri; spolnovali so svojo težavno nalogo, trudili se ves čas svojega življenja, — da bi se pa na stare dni veliko iznovega učili, bi bilo vendar preveč; dosti je, da novega ne grajajo in mlajše spodbujajo. Ali će mladi učitelj že sedaj nima serca za domovino in se noče učiti pisanja v domačem jeziku, koliko more domovina pričakovati od njega? Pa, ker želiš, da pustiva „Tovarsa“, povej mi še kaj dalje od svojega potovanja!“

Kl. „Kar si bral v „Tovarsu“ od štajarskih učiteljev in podučiteljev, spolnuje se tudi na Kranjskem. Starejši učitelji večidel niso zadovoljni s svojimi pomočniki; mlajši pa se pritožujejo čez stare. Toliko lepše je pa od mladega učitelja, kateri je, kakor pravijo, svojemu starejšemu učeniku sinovsko vdan. Blagoslov četrte zapovedi pride nad tacega blagega mladenca. To pa le zato omenim, da se priterdi prislovica, da ljudje so si povsod enaki in sami sebi srečo ali nesrečo kujejo. V osebnosti se pa midva nikjer ne vtikujeva; sicer te besede ostanejo le besede, in bodo javalne enega ali drugega prenaradile. — Zanimivali so me nad vsemi kraji, kjer ste njega dni stale mesti „Metulum“ in „Terpo“, kraji, od katerih poje naš pesnik:

»Kdo najde Metulo
In Terpo moj grad?

Od pravega tukaj
Stanuje moj rod.«

Naj bo za danes dovolj od tega; kedar boš pa ti, Vedež, zopet hotel kaj zvediti, pa poprašaj Klateža, in zopet ti bo odperl svojo bisago.“

Novice.

Iz Celovca. Tudi pri nas se snuje lepa „družba v pomoč obnemoglim učiteljem, njih vdovam in sirotam“, za katero je preč. kersko škofijstvo že vabila razposlalo. Bog daj, da bi se te

prekoristne naprave za učitelje tudi tukajšnji učitelji živo oklenili, in tako časoma sebi in svojim zapuščenim vdovam in otrocičem naklanjali zdatne podpore!

Iz Tersta. Presvitli cesar so z naj višim sklepom dne 29. marca t. l. preč. gosp. korarja Mihaela Schwab-a imenovali tukajšnjega višjega šolskega oglednika. Vsi slovenski učitelji pozdravljamo to veselo novico.

Iz Ljubljane. Razpisi tukajšnjega preč. knezoškofijstva dne 5. in 6. aprila t. l. naznanjajo po poglavitnem zapopadku — in sicer prvi pod št. 418/61 to le: Sl. c. k. deželna vlada je iz predloženih učiteljskih zapisnikov in izdelkov vidila, da se sl. ministerski ukaz dne 26. maja l. 1851 št. 5055 o učiteljskih zborih na Kranjskem le deloma spolnuje, akoravno je to za šolski in učiteljski vspeh toliko koristno reč preč. knezoškofijstvo že tolikrat prav resno priporočevalo. Pretečeno leto učiteljskih zborov ni bilo v osmih šolskih okrajih, in še tam, kjer so bili, se je le sim in tje vspešno ravnalo; vendar se pa tudi more reči, da so nekteri izdelki iz učiteljskih zborov prav dobro izvršeni, iz katerih se vidi, da je tem pisavcem mar za pravo učilno izobraževanje. Nadja se, da bode vprašanja za letošnje učiteljske zборе vsak posamesni učitelj izdeloval, in da bodo po vseh šolskih okrajih učiteljski zbori, kakor je zapovedano. Izvrstni in posebno spretni izdelki naj se priobčujejo v „österr. Schulbot-u“ ali v domačem šolskem listu v „Učiteljskem Tovaršu“. Gospodje, ki so se iz med vseh posebno prizadjali za učiteljske zборе so: Peter Hieinger, dekan v Postojni, — Ign. Holzapfel, dekan v Ribnici, o. Sigism. Jeraj, vodja glavne šole v Novem mestu. — Drugi razpis pod št. 427/62 pa naznanja odgovor na poglavitno sporočilo o zadevi tukajšnih ljudskih šol, ki ga je slavna ces. kralj. deželna vlada dne 24. marca t. l. pod št. 3232 odpisala. Sl. c. k. deželna vlada dovoljno priznava, da je bilo v pretečenem šolskem letu zopet več šolskih prijatlov, ki so šolstvo tako ali tako podpirali. Kar pa se tiče rednega obiskovanja šol in zglednih risov za zidanje novih šolskih poslopij, se ob enem pošlje tudi vladni ukaz na sl. c. k. okrajne gosposke. Preč. knezoškofijstvo pa naj tudi pri posamnih šolskih predništvih vljudno pripomore, da se bota na tanko spolnovala vladna ukaza dne 15. aprila 1856 pod št. 5533 in dne 26. avg. 1864 pod št. 8899, in da bi se brez izgovora posebno oddaljeni otroci dvakrat na teden podučevali povsod, kjer se še ne podučujejo. Preč. knezoškofijstvo se tedaj nanasa na zadevne razpise in živo priporoča, da bi se ravnalo po njih, kakor so bili razpisani dne 3. maja 1856 pod št. 760/149, 24. aprila in 30. avg. 1858 pod št. 630/118 in 1559/270, pa tudi po razpisih dne 21. dec. 1863 pod št. 1770/360 in dne 20. sept. preteč. l. pod št. 912/154 i. t. d. Ukaz, ki je šel pod št. 3232 na sl. c. k. okrajne gosposke, se pa po poglavitnem zapopadku tako le glasi: C. k. deželna oblast je iz poglavitnih naznanil o zadevah ljudskega šolstva l. 1864 žalostno razvidila, da so to preteč. leto v mnogih tukajšnjih ljudskih šolah otroci neredno v šolo hodili. Vsakoršni vzroki so, posebno poletu, ali popolnoma, ali sedaj pa sedaj učence odtegovali šoli, kar gotovo zelo zaderžuje šolsko

podučevanje na Kranjskem. V vladnih ukazih dné 15. aprila 1856 pod št. 5533, dné 28. marca 1858 pod št. 5078 in dné 29. nov. 1863 pod št. 14502 je bilo c. k. okrajnim gosposkam natančno naročeno, kako naj bi se vravnovalo, da bi otroci redno hodili v vsakdanjo šolo, in dné 26. avg. 1864 pod št. 8899, kako bi redno hodili učenci v nedeljsko šolo. Ko bi se po teh ukazih sploh ojstro ravnalo, ko bi učitelji, svétni šolski ogledniki in duhovniki storili vse, kar je za to treba storiti, in ko bi to živo podpirale tudi politične gosposke, bi te napake gotovo kmali jenjale in tožbe potihnite; toda sliši se, da mnoge c. k. okrajne gosposke te naloge ali celó nič, ali pa prav nepopolnoma spolnujejo. C. k. deželna oblast tedaj vsem c. k. okrajnim gosposkam vnovič živo naroča, da naj na tanko čujejo, kako hodijo otroci v šolo, da naj tirjajo vsako četrto leta zapisnike šolskih zamud (Schulversäumniss-Ausweise), kateri se jim morajo redoma pošiljati v začetku mescev decembra, marca, junija in septembra ali pa odnikavne naznanila (negative Berichte) od vsake posamne šole v okrajih, in sicer o vsakdanji in nedeljski šoli, in da naj po teh zapisnikih tudi zanikerneže po postavi vredujejo. Ako bi duhovniki razun tega še o šolskih zamudah kake posebne pomoči potrebovali, naj se jim zavoljo dobre reči nemudoma pomaga. C. k. deželna oblast mora po dolžnosti paziti, da naj večji del za šolo godnih otrok živa dobroto rednega šolskega podučevanja. Kjer se zavoljo tesnega prostora ne morejo vsi učenci vkup podučevati, naj se podučevanje razcepi v dva razreda, dokler se ne pridobi za šolo več prostora. Nadja se, da se bo po posebni skerbi c. k. okrajnih gosposk šolstvo čiasoma tudi v naši deželi v prid prebivavcev povzdignilo na stopnjo, na kateri je že po drugih deželah našega cesarstva. Naroča se še, da naj se konec septembra k letnemu naznanilu o šolah tudi prilože četrletni zapisniki šolskih zamud ali pa odnikavne naznanila, ki so jih pošiljali šolski predniki. — Kjer se zidajo nove šolske poslopja, naj se ravná, kar je mogoče, po zglednih risih. Slednjič se c. k. okrajnim gosposkam še naroča, da naj po vsi svoji moči skerbé, da se bodo kmečki učenci tudi podučevali in vadili v sadjoreji in čebeloreji. Razpis pod št. 1768/379 priporoča učiteljem in šolam knjige in zemljovide: 1) „Anleitung zur Ertheilung des Turnunterrichtes von Dr. ph. Moriz Kloss“ (Dresden, G. Schönfeld 1863), — 2) „50 methodisch geordnete Etüden für die Violine, Ludw. H. Kadleček (Leitmeritz, Selbstverlag), veljá 2 gold. 75 kr., — 3) „Atlas für die erste Stufe des geografischen Unterrichtes von Anton Steinhauser“. Zraven se naznanja, da se z naprej za očitne šole ne bodo več izdajale nemške šolske knjige s podobami (Fibel, I. u. II. Sprach- u. Lesebuch) in da se tudi knjižica „Pflichten der Unterthanen“ ne bodo več tiskala, in da se bode le še tako dolgo dobivala, dokler je je kaj v zalogi.

— Prišle so na svetlo nove „Šmarnice Marije Device“, četrto letnik, spisal L. Jeran. Ta letnik je posebno zato zanimiv, ker ima pri obilnih, prav lepih domačih in zeló skerbno nabranih duhovnih šmarnicah tudi vpletenih mnogoterih naravoslovnih nauk,

kteri um razjasnujejo in serce pobožno navdihujejo; zatega voljo je ta letnik posebno dober in pripraven tudi za bolj odrasčeno mladost, posebno pa bode dobro služil učiteljem, ki morajo učencem take reči (realije) razlagati v berilnih spisih, pri vajah v govorjenji in v spisovanji i. t. d. Prav živo ga tedaj priporočamo vsem slovenskim učiteljem in učencem. Naprodaj so te mične „Šmarnice“ pri g. M. Gerberji, terdo vezane za 86 kr. — Dušne hrane, za kat. deržine je tudi že na svetlem V. zvezek, ki sega do 31. sušca.

— Staroslovensko-gerško-latinski slovar, ki ga je letos dovršil slavni Dr. Miklošič, je predrag biser sedanjega jezikoznanstva, in vsem slovanskim jezikoslovcem potrebno in preimeno delo. V VI. zvezkih šteje 1171 strani, ter velja 18 fl. pri Lercherji.

— Dobili smo 2. zvezek „Čitavnice“, podučnih listov za slovenski narod, ki jo izdaja g. Ivan Geršak. Ta zvezek obsega toliko zanimive tvarine, da v njej dobi vsaki bravec mnogo mnogo podučnega in kratkočasnega berila. Kar vnanjo pisavo zadene, ima ta zvezek pred r^m zopet e, kakor se sploh in prav piše. Priporočamo tedaj „Čitavnico“ tudi učiteljem in posebno šolskim in farnim knjižnicam.

— Vila slovenska, ktera je v I. vezku prišla na svetlo in so jo spisali nekteri učenci tukajšnjih srednjih šol, ima v sebi izvirne slovenske povesti, novele, balade, romance in pesmi. Vnanja oblika je čedna, jezik lep, duh pa, kteri sim ter tje iz Vile veje, za šolske mladenče prezrel, ljubezen, ktera se v nji premično popisuje, za mlade ljudi preljubezujiva.

— „Velika beseda“, ki sta jo velikonočni ponedeljek tukajšnja Čitavnica in „Južni Sokol“ napravila v deželnem gledišču, je bila prav sjajna in je donesla Notranjcem čistega dohodka 528 gold. 62 kr., za kar se je tudi slavno e. k. deželno predsedništvo v posebnem pismu čitavničnemu predsedniku in predsedniku „Južnega Sokola“ zahvalilo.

— „Slovenska Matica“ bode prvi veliki zbor imela 11. t. m. Ob osmih zjutraj bode v stolni cerkvi slovesna sv. maša, in potem se začne zbor v mestni dvorani. Na večer bode „beseda“ v čitavnici.

Prememba v učiteljskem stanu in razpis službe.

V ljubljanski škofiji. G. Valentin Telban, zač. učitelj pri sv. Križu pri Kostanjevici, je za terdno postavljen. — V Alturi (okrog Pola v Istriji) je razpisana na novo ustanovljena učiteljeva služba s 300 gold. letnih dohodkov; prošnje za njo se ravnaajo do srenjskega predstojništva v Alturi (Altura) do 31. t. m. Prošivec mora dokazati, da zna slavenski, laško in dobro, če tudi nemški jezik.

☞ Današnjemu listu je pridjana pesem „Šmarnica“ z napevom.

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik,

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Millo.